

Pysyvästi säilytettävien museokokoelmien esinepoistojen yleiset kriteerit Etelä-Savon maakunnallinen museosuunnitelma

Pysyvästi säilytettävien museokokoelmien esinepoistojen yleiset kriteerit

Esinepoistolla tarkoitetaan **sekä** konkreettista poistotoimenpidettä siirtämällä esine fyysisesti pois museotilasta ja museon hallinnasta (tuhoaminen tai kokoelmasiirto museon sisällä opetus-, rekvisiitta- tai käyttökokoelmaan tai toiselle museolle) **että** hallinnollista toimenpidettä, jolla esine poistetaan museokokoelmasta muuttamalla sen status.

Kokoelmapoisto voidaan tehdä ilman arvoluokitusta tai arvoluokituksen osana.

Kokoelmapoistoista päättäminen ei saa yhden henkilön vastuulla, poistoista on aina tehtävä poistopöytäkirja ja poistettavan esineen tulee täyttää useampia poistokriteerejä. Lisäksi poistoissa noudatetaan museotyön eettisiä sääntöjä.

FYYSISET PUUTTEET JA VAJAVAISUUDET

1. Huono kunto, puutteellisuus tai tuhoutuneisuus (rikkoutunut, epätäydellinen tai fragmentaarinen, kemiallisesti hajoava, konservointikelvoton tai muutoin tuhoutunut).
2. Vahingollisuus tai vaarallisuus asiakkaille, henkilökunnalle tai toisille esineille (asbesti, tuohyönteiset, home).
3. Passiivinen poisto (kadonnut, varastettu tai olosuhteiden seurauksena tuhoutunut).

SISÄLLÖLLISET OMINAISUUDET

4. Käyttötarkoitusta ei tunneta.
5. Ei kuulu museon tallennusalueeseen/tallennuksen painopisteisiin (on museon kokoelmien kannalta merkityksetön tai sopimaton).
6. Soveltuu museoiden välisen tallennustyönjaon perusteella paremmin toisen museon kokoelmaan.
7. Kokoelman kannalta tarpeeton duplikaatti (toisinto) tai variantti eli kokoelmassa on jo vastaavanlainen esine.
8. Kontekstitietojen niukkuus tai olemattomuus (kontekstitiedot sisältävät esineen alkuperään, valmistukseen, omistukseen ja käyttöhistoriaan liittyviä tietoja, jotka muodostavat merkittävän osan esineen tietoarvosta ja sitä kautta sen museaalista käytettävyydestä).
9. Sisällölliset seikat: esineellä ei ole museaalista, pedagogista tai tutkimuksellista merkitystä, esineellä ei ole arvoa kokoelman kulttuuriperintökokonaisuuden kannalta tai esine on saatavissa jostain muualta.

TALOUDELLISET RESURSSIT

10. Kohtuuttomat säilytys-, ylläpito- ja konservointikulut tms.

Lähteet:

Ritva Pulkkinen, Poistot museoiden kokoelmahallinnassa, Tampereen yliopisto, Informaatiotieteiden yksikkö, Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media, pro gradu -tutkielma, maaliskuu 2013, s. 68–69.

Västi, Emilia & Sarantola-Weiss, Minna (toim.): Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt. Suomen museoliiton julkaisuja 65. Suomen museoliitto 2015, s. 6, 9.

Pysyvästi säilytettävien museokokoelmien esinepoistojen yleiset kriteerit Etelä-Savon maakunnallinen museosuunnitelma

Maria Pietilä, Harkinta, päätös ja poisto, Poiston toteuttaminen museokokoelmasta, Tampereen yliopisto, Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta, pro gradu -tutkielma, kesäkuu 2021, s. 43.

OTE/ICOM – museotyön eettiset säännöt¹

POISTOT KOKOELMISTA

2.12 Lailliset ja muut valtuudet poistamiseen

Jos museolla on lailliset valtuudet poistaa esineitä kokoelmistaan tai kokoelmiin on saatu esineitä, joita sillä on oikeus poistaa, lain edellyttämiä ja muita vaatimuksia ja käytäntöjä on noudatettava täydellisesti.

Alkuperäiseen saantiin liittyviä määräviä tai muita rajoituksia on noudatettava, jos ei voida selvästi osoittaa, että rajoitusten noudattaminen on instituutille mahdotonta tai oleellisesti haitallista ja niihin voidaan sillä perusteella saada laillista tietä helpotusta.

2.13 Poistot museokokoelmista

Esineen tai näytteen poistaminen museon kokoelmasta edellyttää täyttä ymmärrystä sen merkityksestä, luonteesta (korvattavissa oleva vai ei) ja oikeudellisesta asemasta sekä toimenpiteen mahdollisesti aiheuttamasta julkisen luottamuksen menetyksestä.

2.14 Vastuu poistamisesta

Päätös poistamisesta kuuluu johtoelimelle yhdessä museonjohtajan ja kyseisestä kokoelmasta vastuussa olevan henkilön kanssa. Käyttökokoelmiin voidaan soveltaa erityisjärjestelyjä. (Ks. 2.7; 2.8²)

2.15 Menettely kokoelmista poistettujen esineiden kanssa

Jokaisella museolla tulee olla vahvistetut ohjeet, joissa määritellään sallitut keinot poistaa esine pysyvästi kokoelmista lahjoittamalla, siirtämällä, vaihtamalla, myymällä, palauttamalla tai tuhoamalla, ja jotka sallivat omistusoikeuden täyden siirtämisen vastaanottajalle. Kaikki poistamiseen liittyvät päätökset sekä kyseiset esineet ja niitä koskevat toimenpiteet on dokumentoitava täydellisesti. Ohjeissa on myös selvästi edellytettävä, että poistettavaa esinettä tarjotaan ensisijaisesti toiselle museolle.

2.16 Tulot kokoelmien poistamisesta

Museokokoelmia hallitaan yhteiseksi hyväksi eikä niitä tule kohdella realisoitavissa olevana omaisuutena. Kokoelmaesineiden ja näytteiden poistamisesta saatu tulo tai muu hyvitys on käytettävä yksinomaan kokoelman hyväksi, yleensä sen hankintoihin.

2.17 Poistettujen kokoelmien ostaminen

Museon henkilökunnalla ja hallintoelimen jäsenillä, heidän perheenjäsenillään ja muilla heitä lähellä olevilla henkilöillä ei tule olla oikeutta ostaa museon hoidossa olevasta kokoelmasta poistettua esinettä.

¹ 3. painos, toim. Anni Guttorm–Christine Langinauer–Lassi Patokorpi, käännös Tuukka Talvio, ICOM–Suomen komitea ry, 2021.

² 2.7 Elävät kokoelmat

Jos kokoelmiin sisältyy eläviä kasveja tai eläimiä, on erityisesti otettava huomioon niiden alkuperäinen luonnollinen ja sosiaalinen ympäristö samoin kuin paikalliset, kansalliset, alueelliset tai kansainväliset lait ja sopimukset eläinten ja luonnon suojelusta.

2.8 Käyttökokoelmat

Kokoelmapolitiikassa voidaan myös ottaa erityisesti kantaa käyttökokoelmiin, joissa on ensisijaisesti kyse kulttuuristen, tieteellisten tai teknisten prosessien säilyttämisestä tai joissa esineet ja näytteet on hankittu säännöllisesti käsiteltäväksi tai opetustarkoituksessa. (Ks. 2.1)